

Sinema gelecekteki dünyanın bir dönüm noktasıdır.
Şimdi bize basit bir eğlence gibi gelen
radyo ve sinema
bir çeyrek asra kalmadan yeryüzünün
cehresini değiştirecektir.

Japonya' daki kadın Amerikan artistine benzeyecek,
Afrika' nun göbeğindeki siyah adam Eskimo' nun
dediğini anlayacaktır.

Tek ve birleşmiş bir dünyayı hazırlamak bakımından
sinema ve radyonun keşfi yanında
tarihte devirler açan matbaa, barut ve Amerika' nun
keşfi gibi hadiseler birer oyuncak
nisbetinde kalacaktır.

H. Atatürk

SİNEMATİF

Giresun Üniversitesi / Tirebolu İletişim Fakültesi
Radyo - Televizyon ve Sinema
10 Kasım I Özel Bülten
Sayı: 2 / 2018

EMEĞİ GEÇENLER

İpek BAYIR
Esra ÇALLI
Şeyda YILMAZ
Kevser OR
Seren ÇİFTÇİ
Muhammed İ. DOĞYAN

DANIŞMAN
Öğr. Gör. Elif BAYER

Bu bülten
İsmail Bayrak
(Yayla Market)
desteği ile
çıkartılmaktadır.

1922

Kurtuluş Savaşı bitmek üzeredir. Mustafa Kemal, 1922'de İstiklal Savaşı sırasında çekilen filmlerin birleştirilip bir dökümanter film yapılmasını ister. Büyük insan o günlerde horlanan sinemaya verdiği değeri, bu davranışlarıyla belli etmiş, hazırlanan filmle de her fırsatta ilgilenmiştir. İstiklal Savaşı'nı konu alan ve bugün elimizde bulunan tek belge film o günlerde hazırlanır.

1923

Ateşten Gömlek romanının filme çekilmesini isteyen Atatürk, Halide Edip'i Çankaya Köşkü'ne davet edip şunları söyler;

'Ateşten Gömlek filminde mutlaka Türk kadınları rol almalı ve oynamalı.'

Filmin yönetmeni Muhsin Ertuğrul da aynı düşüncede olduğunu şu sözleriyle doğrular: 'Bağımsızlık savaşının bir kesitini veren bu ulusal filmde, kadın rolleri de Türk kadınlarına oynatarak bu fırsatı değerlendirmek istedim.'

1930

Tiyatro ve sinema sanatçısı Vasfi Rıza Zobu, Ankara turnesindeyken paşanın elini öpmek için eğilir, paşa izin vermez;

'Sanatkâr el öpmey. Bizler mek'us oluruz, vekil oluruz, hatta Reisicumhur oluruz, ama san'atkâr olamayız. İşte bunun içindir ki san'atkâr el öpmey, onun eli öpülür.'

1932

1932 yılında çevrilen, İstiklal Savaşı üzerine yapılmış en iyi birkaç filmde biri olma özelliğini hala koruyan Muhsin Ertuğrul'un 'Bir Millet Uyanıyor' adlı filminde Atatürk'ün görüntülerine yer verilmiştir. Film, Türkiye'de yapılmış ilk sesli film olmasının yanı sıra Atatürk'ün yaşayorken bir filmde yer alması bakımından da önemlidir.

1934

Fuat Uzkınay'ın çektiği Zafer Yollarında belgeseli, 1930'lı yıllarda yapılan çalışmalar ile daha kapsamlı bir hale getirildiğinde, filmi izleyen Mustafa Kemal, çalışmaları yeterli bulmaz, bunun üzerine iki yıllık ek bir çalışmayla film 12 bölüme çıkarılır. Belgeselde kendisine ait sahnelerin hareketsiz resimlerden oluşması nedeniyle filmin tamamlanamadığını öğrenen Mustafa Kemal,

'Ben hayattayım. Milli Mücadele'ye ait bütün evrakım, kılıcım, çizmem, halihazırda mevcut olduğuma göre çağırduğunuz anda bana düşen vazifeyi yapmadım mı? Böyle bir teklif karşısında kalsam memnuniyetle kabul eder, bir artist gibi filmde rol alır hatıraları canlandırırdım. Bu milli bir vazifedir. Çünkü Türk gençliğine bu mücadelenin nasıl kayanıldığını canlı olarak ispat etmek, hatıra bırakmak, ancak bu film ile mümkün olacaktır.'

diyerek sinemayı önemseydiğini bir kere daha dile getirmiş, ancak o yıllarda hastalığının nüks etmesi sebebiyle filmde rol alamamıştır.

1937

Atatürk'ün cenazesini çeken, yönetmen Faruk Kenç ile yapılan söyleşide, Kenç'in Atatürk'e bir nedenle mektup götürmesi ve ardından da Atatürk'ün Kenç'i çağırması ile ilgili anısı şöyle anlatılmaktadır;

"Atatürk o zamanlar Dolmabahçe'de. Beni yolladılar. Bir süre sonra beni çağırttı, kim olduğumu sordu. Babam Selanik'te Merkez Komutanlığı yapmıştı, onu oradan tanıyordum. Ne iş yaptığımı sordu. 'Okulu bitirdim, film tahsiline Almanya'ya gidiyorum' dedim. 'Bak çok güzel bir şey' dedi. 'Bizim Türkiye'mizde her branştan mütehassısa ihtiyacımız var. Tahsilini bitirip dönünce bana Avrupa filmciliği ile Türk filmciliği hakkında güzel bir rapor hazırla.' 'Peki' dedim, elini öpüp gittim. Döndüğümde raporu hazırladım. Fakat biraz sonra kaybettik onu."

1937

1934'te Sergey Yutkeviç ve Lev Oskaroviç'in birlikte çevirdikleri 'Türkiye'nin Kalbi Ankara' adlı filmde çok memnun kalan Atatürk 1937'de montaj film türünün usta sanatçısı Esther Shaup'la Kurtuluş Savaşı'na ait filmin tamamlanması konusunda iş birliği yapmayı düşünür. Hatta bunun için Atatürk aynı yıl Münir Hayri Egeli ile müşterek bir senaryo hazırlar. 'Ben Bir İnkılap Çocuğuyum' adını verdikleri senaryoyu Münir Hayri filme alacak ve Atatürk kamera karşısına çıkacaktır. Fakat hastalığı onun bu düşüncelerinin gerçekleşmesini önler. Ata, Kurtuluş Savaşı'nı gösteren filmde kamera karşısına çıkamadan aramızdan ayrılır. Her şey Atatürk'ün Milli Kütüphanesi'nde saklanan ve el yazısıyla yazdığı bir vasiyet notunda yer alır,

'Münir Hayri, filmi çevirme işiyle bizzat meşgul olacaktır. Hemen Almanya'ya gidecek, senaryomuzu işleyecektir. Hasan Rıza gereken masrafları benden karşılayacaktır.'

1938

Atatürk sinemanın çok yararlı bir icat olduğunu, halkın bundan gerektiği gibi faydalanmasını, sinemacılığın gelişmesini istemiştir. Bu sebeple alınan vergilerin düşürülmesini emreder ve o dönem vergiler %10'a indirilir."

***

Ülkemizdeki ilk sinemalar sadece erkeklere mahsustu. Rağbet arttıkça sinemalarda kadınlar matinesi başladı. Taleplerin ve sinemaların artmasıyla kadınlar ve erkekler aynı salona alınmaya başladı fakat kimi sinemalarda erkekler ve kadınların arasına paravan konuyordu; kimi sinemalarda da önde erkekler arkada kadınlar oturuyordu. Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar devam eden bu uygulama Atatürk'ün emri ile kaldırıldı ve günümüzdeki modern sinema düzeni oluştu.